

arenaidé

Maj 2016

Ny Tid rapport 29

Integrations- utmaningen:

Fackliga förslag och lösningar

Veronica Nelson

Integrationsutmaningen:
fackliga förslag och lösningar

Arena idé

Stockholm 2016

©Arena idé och Veronica Nelson

Omslagsfoto: Pixabay.com

Rapporten kan laddas ner från www.arenaide.se/rapporter

FÖRFATTARPRESENTATION

Veronica Nelson studerar kandidatprogrammet i Business and Economics vid Handelshögskolan i Stockholm. Hon har tidigare arbetat som projektledare på SSU och deltog i Arenaakademin hösten 2015. Veronica är en av rösterna i Politisms podcast 50 nyanser av pengar, om nationalekonomi och populärkultur.

Inledning: Packa kassar på Ica löser inte integrationsutmaningen	5
Frågeställning	7
Metod och disposition	7
Den svenska modellen och lägre lägstalöner	8
<i>Den svenska modellens betydelse i dag</i>	10
<i>Människors kompetens måste tas till vara</i>	11
Den stora och den lilla integrationspolitiken	12
<i>Den stora integrationspolitiken</i>	12
<i>Vad tycker fackföreningsrörelsen?</i>	13
<i>Den lilla integrationspolitiken</i>	15
Fackliga förslag och lösningar	16
<i>Gör Arbetsförmedlingen mer effektiv</i>	16
<i>Slopa 24-månadersgränsen för etableringsinsatser</i>	18
<i>Snabba på valideringen</i>	19
<i>Erbjud tidigare och bättre svenskundervisning</i>	21
<i>Breda nyanländas nätverk</i>	21
<i>Växla till snabbare spår</i>	22
<i>Premiera handledarskap</i>	24
<i>Utveckla subventionerade anställningar</i>	24
<i>Underlätta etablering genom permanenta uppehållstillstånd</i>	26
Organisera engagemanget!	29
Referenser	31
<i>Skriftliga källor</i>	31
<i>Intervjuade personer</i>	37
Bilaga 1	37
Tidigare rapporter i serien Ny Tid	40

INLEDNING:

PACKA KASSAR PÅ ICA LÖSER INTE INTEGRATIONSUTMANINGEN

Den 22 december 2015 skrev Isabella "Blondinbella" Löwengrip ett inlägg på sin blogg. "Låt inte offentlig sektor ta på sig ansvaret för att ge människor jobb[...] Det är inte fult att städa, tvätta någons bil, packa någons matvaror inne på ICA. En timma som en familj kan köpa en tjänst, är en timma en människa faktiskt integreras i vårt samhälle". Löwengrip når ut till hundratusentals läsare varje vecka. Hon är tätt förknippad med Nya Moderaternas politik under Reinfeldts ledning (även om hon tagit avstånd från Anna Kinberg Batras flyktingpolitik). Mycket tyder på att många delar Blondinbellas uppfattning: att en timme med att packa kassar på Ica är lika med en timmes integration.

I dag finns det ingen efterfrågan på "packa-kassar-tjänster". För att det ska finnas någon efterfrågan på denna typ av tjänster, måste de lägsta lönerna vara väldigt mycket lägre än de är i dag,¹ förmodligen så låga att de inte går att leva av.² Packa-kassar-löner skulle nog kräva att människor hade flera jobb för att få det att gå runt, de skulle bli "arbetande fattiga".

Låga löner hade möjligen kunnat vara motiverat om rörligheten på arbetsmarknaden hade varit oerhört hög och lägstalönerna inte påverkade lönesättningen för mer erfarna arbetstagare. Så ser det dess värre inte ut. Enligt en rapport från TCO (2013) var chansen att en nyanländ akademiker som antog en okvalificerad tjänst 2001 hade ett kvalificerat arbete åtta år senare knappt högre än om hen varit arbetslös.³ Ett okvalificerat jobb leder alltså inte till ett kvalificerat jobb med tiden. De kollektivavtalade lägstalönerna har också en stor inverkan på lönesättningen i stort i många branscher. I 2016 års upplaga av Jämställdhetsbarometer från LO konstaterar utredaren Ulrika Vedin att lägstalönerna har en mycket stor inverkan på den generella lönebildningen inom ramen för hotell- och restaurang- såväl som handelsavtalet. Detta är en följd av att korta och otrygga anställningar är vanligt förekommande i dessa

¹ *Dags för större lönespridning?*, s. 11 Arbetsmarknadsekonomiska rådet (2016)

² *Ett anständigt liv*, s. 40, Shadé Jalali och Per Lindberg (december 2015)

³ *TCO granskar: ett jobb eller rätt jobb? Invandrade akademikers chanser i Sverige*, s. 36–37, Lena Schröder (2013)

branscher.⁴ Det är lätt för arbetsgivare att sätta ihop personalstyrkan för att den ska kosta så lite som möjligt.

Argumenten för att sänka lägstalönerna kan ofta ge sken av att det skulle vara ett nödvändigt men kortvarigt ont för att få "en fot in" på arbetsmarknaden. Men när arbetsmarknaden präglas av låg rörlighet och lägstalönerna är av stor vikt för den generella lönesättningen i stora branscher, blir det tydligt att sänkta lägstalöner varken är ett nödvändigt eller ett kortvarigt ont för arbetstagaren.

I avhandlingen *Integrationen och arbetsmarknad* (2015) konstaterar statsvetaren Jenny K. Larsson att integration har kommit att bli en fråga om arbetsmarknadspolitik. Att det är genom att "komma in på arbetsmarknaden" och lönearbeta som människor integreras* i samhället.

Att ha ett arbete att gå till med en lön som går att försörja sig på är en viktig pusselbit för att etablera sig i samhället. Men att lönearbete allt oftare blir synonymt med integration är väldigt problematiskt när det leder till att vilket jobb som helst, till vilken lön som helst, anses som en tillräcklig integrationsåtgärd.

Ledarskribenten Hanne Kjöllér har föreslagit att de automatiska kassorna i matbutiker ska tas bort för att skapa fler kassörsjobb (DN 26 februari). Men att återinföra tjänster som ersatts av teknologi, eller låta offentlig sektor ensamt ansvara för större arbetsmarknadsfrågor, som Isabella "Blondinbella" Löwengrip motsätter sig, är inte i linje med den svenska modellen. Dessa förslag går på tvärs med det som lagt grunden till Sveriges moderna och framgångsrika ekonomi.

Grundläggande för den svenska modellen är att det gemensamma underlättar för människor att arbeta så produktivt som möjligt genom att rusta människor med utbildning av hög kvalitet och genom att möjliggöra omställning under (arbets-)livets gång. Den svenska modellen handlar om att skattefinansierad omsorg gör det möjligt för människor att jobba inom sitt yrke i stället för att ta hand om barn, sjuka och äldre. Betydande är därmed de arbetsmarknadsåtgärder som lyfter och spetsar människors kompetens så att de kan ta de jobb som skapas i en ekonomi i utveckling.

⁴ *Sveriges Jämställdhetsbarometer*, s. 12, Ulrika Vedin (2016)

* Begreppet integration är inte helt oproblematiskt. Vad menas egentligen med integration? Vem är det som ska integrera och vem ska integreras? När är någon integrerad? Termen etablering har därför kommit att bli allt vanligare. I denna rapport används däremot begreppen synonymt.

I dag är den svenska modellen under hård press. Inte bara borgerliga skribenter och debattörer, utan också etablerade politiker och företrädare för viktiga arbetsgivarorganisationer, tycker att integrationsutmaningen ska lösas med att skapa fler lågproduktiva och lågbetalda jobb. "Sänk trösklarna" är slagordet, vilket kan tolkas "sänk lönerna".

Den här rapporten beskriver alternativ till att sänka lönerna. Rapporten presenterar förslag och smarta lösningar som öppnar dörren till bra jobb, och till ett bra liv i Sverige.

FRÅGESTÄLLNING

Syftet med den här rapporten är att lyfta fackföreningsrörelsens förslag och initiativ för att möta integrationsutmaningen. Från arbetsgivarnas sida framhålls sänkta lägstalöner som mirakelmetoden för att ge nyanlända jobb. Men är det verkligen så enkelt? Rapporten diskuterar riskerna med sänkta lägstalöner, samt belyser de alternativ och perspektiv som presenterats av LO, TCO och Saco samt ett antal förbund inom respektive centralorganisation.

METOD OCH DISPOSITION

Rapporten bygger på intervjuer med fem företrädare för samtliga fackliga centralorganisationer samt fyra företrädare från de största fackförbunden. Ytterligare tre intervjuer har genomförts per telefon och en över mejl. Intervjuerna gjordes i februari 2016. Även publicerat material från centralorganisationerna och flertalet förbund inom varje organisation, samt rapporter från OECD och Riksrevisionen, är betydande källor i rapporten.

Rapporten är uppdelad i tre delar. Den första handlar om den svenska modellen, och beskriver ett integrationspolitiskt perspektiv på modellen. Rapporten konstaterar att den svenska modellen är kärnan i fackföreningsrörelsens argument mot att stimulera fram breda låglönesektorer. Den svenska modellen är därmed en viktig bakgrund till fackföreningsrörelsens förslag och lösningar.

Rapportens andra del handlar om vad som krävs för en framgångsrik integrationspolitik. Förutsättningarna delas in i två kategorier – "den stora integrationspolitiken" och "den lilla

*Den här
rapporten
beskriver
alternativ
till att sänka
lönerna.
Rapporten
presenterar
förslag och
smarta
lösningar
som öppnar
dörren till
bra jobb, och
till ett bra liv
i Sverige.*

integrationspolitiken”. Rapporten lägger tyngdpunkten på de fackliga initiativ som presenterats inom ramen för den lilla integrationspolitiken, vilka utgör rapportens tredje del. Det fackliga arbetet är en kombination av opinionsbildning och praktiska initiativ. Rapporten går igenom de budskap och förslag som varit viktigast i opinionsbildningen, och beskriver en rad konkreta projekt och åtgärder som fackförbunden tagit initiativ till och medverkat i.

DEN SVENSKA MODELLEN OCH LÄGRE LÄGSTALÖNER

Kärnan i den svenska arbetsmarknadsmodellen är att det är parterna på arbetsmarknaden (det vill säga fackföreningar och arbetsgivare) som sätter löner och villkor genom att förhandla och teckna avtal. Men den svenska modellen har traditionellt även inneburit att fack och arbetsgivare samarbetat för att värna om och stärka produktivitetstillväxten i svensk ekonomi.

Packa-kassar-jobb är lågproduktiva jobb. Det gäller också andra ”enkla” jobb som brukar anses vara särskilt lämpliga för nyanlända flyktingar, som städning och olika hushållstjänster.

Den svenska modellen har historiskt sett inte bara syftat till att arbetsmarknadens parter förhandlar om villkoren på arbetsmarknaden – utan har också innehållit en strävan att öka kunskapsinnehållet och produktiviteten i jobben. Hur detta kan uppnås genom lönesättningen räknade två ekonomer ut redan på 1950-talet.

Rehn–Meidner-modellen

- 1) Krav på regeringen att föra en *återhållsam finans- och penningpolitik* som inte skapar ett ohanterligt inflationstryck. De fackliga organisationerna ska inte ges ansvaret att hålla nere löneökningarna för att kompensera för en släpphänt ekonomisk politik.
- 2) Lönerna ska följa den genomsnittliga produktivitetsökningen i samhället och inte det enskilda företagets eller branschens bärkraft. Produktivitetsökningarna tillhör alla löntagare och ska delas solidariskt. De anställda ska inte subventionera ett företag med dålig lönsamhet eller en nedgående bransch. Grundprincipen är *lika lön för lika och likvärdigt arbete*.
- 3) En politik som främjar *de anställdas rörlighet och trygghet*. Arbetslöshetsförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet under perioder av arbetslöshet. Omfattande yrkes- och arbetsmarknadsutbildning ska finnas att tillgå.

Källa: *Modellen som klev ut genom ett fönster*, LO-rapport av Claes-Mikael Jonsson och Ingemar Lindberg 2015

Under efterkrigstiden växte ett ekonomiskt synsätt fram som kom att benämnas Rehn–Meidner-modellen efter de två LO-ekonomerna Gösta Rehn och Rudolf Meidner.⁵ Rehn–Meidner-modellen utgör en central del av den svenska modellen. Den har tre moment där det första innebär att arbetstagare inte ska få betala priset för hög inflation.

De två sista berör produktiviteten på arbetsmarknaden och solidarisk lönesättning. Principen utgår från lika lön för lika arbete. Arbetstagare ska inte subventionera olönsamma företag genom lägre löner.

Genom att arbetsmarknadens parter förhandlar om avtalsenliga lögstälöner i varje bransch slås företag som inte kan upprätthålla samma produktivitet som sina konkurrenter ut. Det främjar produktivitetens utvecklingen i ekonomin, eftersom företag som använder nya innovationer för att effektivisera sin produktion premieras.

De ”enkla” jobb som diskuterats ovan kan inte effektiviseras: en person kan inte packa oändligt många kassar på en arbetstimme, till exempel. När arbetsmarknaden i övrigt är produktiv blir oproduktiva tjänster dyrare *relativt* annan konsumtion. Om dessa tjänster inte anses så pass viktiga att de subventioneras av staten, riskerar de att slås ut från marknaden.⁶

En konsekvens av produktivitetens utveckling är alltså att vissa sektorer slås ut för att de blir för dyra för konsumenterna. Men detta är ingenting dåligt – människor får det bättre när det går att trycka text i stora upplagor i stället för att skriva för hand eller när vi kan gräva med grävskopar i stället för spadar. Teknikutvecklingen skapar efterfrågan på nya jobb – någon måste sköta maskinerna på tryckeriet, och någon annan behöver bygga grävskoporna.

Det betyder däremot *inte* att alla sektorer som är lågproduktiva slås ut. Företag kommer fortfarande behöva någon som städar kontorslokalen och människor kommer behöva en frisör som kan klippa deras hår. Men det finns ingen poäng i att stimulera fram tjänster som har försvunnit från marknaden. Anledningen till att de inte finns kvar är att ny teknik har utvecklats och efterfrågan därför har förändrats.

⁵ *Modellen som klev ut genom ett fönster*, LO-rapport av Claes-Mikael Jonsson och Ingemar Lindberg 2015

⁶ ITPS *Tjänsteparadox* s. 7 (2008)

*Att de
kollektiv-
avtalade
lägsta-
lönerna
upprätthålls
fyller en
viktig
funktion för
ekonomin.
Det garant-
erar att
företag
konkurrerar
genom
produktivitet
och inte med
låga löner.
Det driver
utvecklingen
framåt.*

I strukturuomvandlingen kommer vissa separeras från sitt arbete.

Stenografen fyller inte samma funktion när vi inte behöver anteckna med en penna, utan kan göra det snabbare själva på en dator. I denna process är det viktigt att den som blir uppsagd från sitt jobb blir garanterad ekonomisk trygghet och erbjuden arbetsmarknadsutbildning, så att hen kan matchas mot andra jobb på arbetsmarknaden.

Att de kollektivavtalade lägstalönerna upprätthålls fyller därmed en viktig funktion för ekonomin. Det garanterar att företag konkurrerar genom produktivitet och inte med låga löner. Det driver utvecklingen framåt.

Den svenska modellens betydelse i dag

År 2014 publicerade OECD rapporten *Trends in Income Inequality and its Impact on Economic Growth*. Författaren till rapporten utreder huruvida OECD-länderna har blivit mer eller mindre jämlika sedan 1980-talet samt hur detta har inverkat på ländernas tillväxt över tid. Flera länder, däribland Sverige, har sett ökande inkomstskillnader de senaste decennierna. De ökande inkomstskillnaderna har enligt OECD inverkat negativt på den inhemska tillväxten. Anledningen till detta är att människor med de lägsta inkomsterna blir tvungna att prioritera försörjning framför utbildning, vilket minskar innovationskraften i landet. OECD:s rapport går alltså i linje med Rehns och Meidners förutsägelser.

I LO-rapporten *Sänkta lägstalöner – ett sidospår i etableringsfrågan* av Ulrika Vedin (januari 2016) framhålls just detta argument. "Fler låglönejobb skulle innebära lägre produktivitetsutveckling och därmed negativ strukturuomvandling. Det skulle påverka den

ekonomiska tillväxten. En sysselsättningsstrategi som innebär en framväxt av fler enkla jobb är därmed inte effektiv".

Även TCO menar att åtgärder för att höja sysselsättning måste ske med fokus på "fler och bättre jobb". TCO har i rapporten *Flawed Role Model?* från 2015 jämfört den ekonomiska utvecklingen i Tyskland med utvecklingen i Sverige. Rapporten konstaterar att den låglönesektor som stimulerats fram i Tyskland inte bara har lett till att fler som arbetar också är fattiga, utan också till att produktiviteten har haft en påtagligt mycket svagare utveckling i

Tyskland jämfört med Sverige. Detta, konstaterar TCO, är inte vägen att gå för att upprätthålla konkurrenskraft.⁷

Lönesänkarna framhåller att det är orimligt att personer i högre ålder och med låg utbildning, som står långt ifrån arbetsmarknaden, genom flera års utbildning ska förvärva den kompetensnivå som krävs på arbetsmarknaden. Att sänka lägstalöner är nödvändigt för att "sänka trösklarna". Här framhåller i stället fackföreningsrörelsen subventionerade anställningar. Subventionerade anställningar innebär att arbetsgivarnas kostnad för att anställa blir väsentligt lägre – men utan att arbetstagarna straffas med sämre villkor och löner som inte går att leva av. Detta ska dock förstås som *en* av alla åtgärder som behövs, snarare än nyckeln till integrationsutmaningen.

Något centralorganisationerna lyfter gång på gång är den arbetskrafts- och kompetensbrist som Sverige står inför inom många olika branscher och som berör yrken som kräver utbildning på både gymnasie- och högskolenivå. Det finns helt enkelt ingen anledning att på längre sikt försöka skapa en efterfrågan på fler lågbetalda och lågproduktiva arbeten när det finns stor potential i att ta till vara den kompetens som finns för att möta nuvarande och kommande efterfrågan på arbetsmarknaden. Att rusta nyanlända med kompletterande utbildning och språkkunskaper kan således anses som en mer långsiktig strategi för att bibehålla produktiviteten i ekonomin enligt fackföreningsrörelsen.

Människors kompetens måste tas till vara

Rekryteringsbehovet är på många håll alltmer påtagligt – inte minst inom vård och omsorg. Enligt SCB:s prognos från senhösten 2014 kommer det bland annat att saknas uppemot 160 000 gymnasieutbildade inom vård och omsorg till år 2035.⁸ Möjligheten att möta den demografiska utmaning som Sverige står inför underlättas av att fler i arbetsför ålder kommer hit. Däremot skulle det förmodligen vara kontraproduktivt att integrera de som kommer till Sverige som undersköterskor med hjälp av ännu lägre löner. Undersköterskor är redan i dag lågavlönade, och detta är en viktig anledning till att det är brist på undersköterskor. När det redan finns en stor efterfrågan men begränsat utbud av en viss kompetens, framstår sämre löner och arbetsvillkor som en

⁷ "Därför ska vi inte kopiera den tyska modellen", Göran Zettergren, TCO (2015)

⁸ http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Utbildning-och-forskning/Analyser-och-prognoser-om-utbildning-och-arbetsmarknad/Trender-och-prognoser-om-utbildning-och-arbetsmarknad/Aktuell-Pong/9948/379779/

verkningslös åtgärd.

Kompetent arbetskraft kommer också behövas i många andra branscher. Exempelvis uppskattar Akademikerförbundet SSR att offentlig sektors efterfrågan på akademiker de närmsta tio åren kommer omfatta 535 000 personer. Under samma period beräknas bara 600 000 akademiker ta examen. Om kompetensbehoven skulle uppfyllas i offentlig sektor, innebär det således att endast 65 000 akademiker "blir kvar" för privat sektor.⁹

I Saco-rapporten *Vad kostar en akademiker* (2015) av utredaren Josefin Edström konstateras att "[...] de insatser som görs för att validera och komplettera en invandrad akademikers utländska utbildning, i syfte att motsvara svenska arbetsgivares krav, har en låg kostnad jämfört med att utbilda en akademiker i Sverige".

Att tillvarata nyanländas kompetens är väldigt fördelaktigt för samhället i stort. När en fjärdedel av de nyanlända som är inskrivna på Arbetsförmedlingen dessutom har en eftergymnasial utbildning som är längre än två år¹⁰ blir det väldigt tydligt att det finns såväl goda skäl som möjligheter att utforma en integrationspolitik som tar vara på och ökar människors kompetens.

DEN STORA OCH DEN LILLA INTEGRATIONSPOLITIKEN

Produktivitetsutveckling i ekonomin kräver en kunskapsintensiv arbetsmarknad. Förutsättningarna för att skapa en kunskapsintensiv arbetsmarknad är en viss lönesättning samt utbildnings- och kompetenshöjande insatser med sikte på god matchning. För att arbetsmarknaden ska kunna tillvarata den kompetens som finns, behövs i sin tur bostäder nära starka arbetsmarknadsregioner. Dessa faktorer bidrar till en låg arbetslöshet – vilket är nyckeln till såväl en framgångsrik ekonomi som en framgångsrik integration.

Den stora integrationspolitiken

I rapporten *900 miljarder skäl att uppskatta invandring* benämner Sandro Scocco, chefsekonom på Arena idé, och Fredrik Andersson,

⁹ *Öppna systemen! När 3000 proffs får säga sitt om migration*, s. 13, Ursula Berge, SSR (2015)

¹⁰ "Allt fler akademiker till Sverige", Arbetsförmedlingen (2015)

docent i ekonomisk historia, faktorerna ovan som ”den stora integrationspolitiken”. Så här skriver de:

”Den stora integrationspolitiken berör i huvudsak samma områden som den stora näringspolitiken, med särskilt fokus på utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden och därtill kopplade sociala faktorer som tillgång till bostad och en socialt acceptabel situation. En välfungerande ekonomi med hög sysselsättningsgrad, låg arbetslöshet, god bostadsförsörjning i starka arbetsmarknadsregioner och välfungerande utbildningssystem med kvalitet och likvärdighet är helt avgörande för både infödda svenskar och utrikes födda med barn.”

Riksrevisionen drog samma slutsats i granskningen av etablering och integration från 2015. ”Mot ovanstående bakgrund bedömer Riksrevisionen att det krävs insatser inom flera politikområden för att Sverige på ett effektivt sätt ska kunna ta tillvara och utveckla de nyanländas kompetens. Det kan bland annat handla om mer omfattande satsningar och förändringar inom utbildnings-, bostads-, närings- och arbetsmarknadspolitikens områden.”

Nyckeln för en framgångsrik integrationspolitik handlar alltså framför allt om investeringar på andra politikområden än specifikt integrationspolitiken. Dessutom finns det inga målkonflikter mellan inrikes och utrikes födda vad det gäller den typen av investeringar eftersom de gagnar befolkningen generellt.

Vad tycker fackföreningsrörelsen?

Fackföreningsrörelsen utreder och arbetar kontinuerligt med politikområden som ingår i den ”stora integrationspolitiken”, även om de inte alltid nämns i kontexten av integrationspolitik. Med olika utgångspunkter bedriver centralorganisationerna och förbunden ett aktivt arbete för att bredda kunskapen om och skapa opinion kring frågor om arbetsmarknadspolitik, utbildning och tillgången till bostäder.

Ett område som ofta framhålls av Saco är kvaliteten på utbildning, framför allt på högskolenivå. I rapporten *Högskolans kvalitet och studenternas framtida inkomster* (2015) visar Håkan Regnér och Linda Simonsen att kvaliteten på undervisningen varierar mycket mellan olika högskolor och universitet. Vilken högskola eller universitet studenten väljer beror i hög utsträckning på föräldrarnas utbildningsbakgrund, och efter examen har valet av högskola/universitet en stor inverkan på livslönen.¹¹ Detta innebär

¹¹ *Högskolans kvalitet och studenternas framtida inkomster*, s. 18–19. Håkan Regnér och Linda Simonsen (2015)

att familjebakgrund avgör tillgången till utbildning av hög kvalitet och därmed individens löneutveckling. Därför, menar representanter från Saco, bör inte resurser främst satsas på fler platser på högre utbildningar, utan på att säkra en jämn och hög kvalitet i undervisningen.¹²

Även TCO har publicerat flertalet rapporter och debattartiklar de senaste åren gällande tillgången till utbildning, ofta med fokus på livslångt lärande. En rapport från TCO av German Bender visar på att utbudet på yrkeshögskolor och högskolor av vidareutbildning för yrkesverksamma är bristfälligt.¹³

Utformningen av antagningssystem och studiemedel är heller inte anpassad för den som är yrkesverksam och vill studera vidare. I rapporten efterfrågas ett omställningsuppdrag för det reguljära utbildningssystemet i syfte att öka utbudet av just vidareutbildning för yrkesverksamma, men även för arbetslösa, sjukskrivna och nyanlända.

En annan viktig fråga för TCO är trygghetssystem. I aktuella rapporter från TCO argumenteras för att bristerna i arbetslöshetsförsäkringen¹⁴ och sjukförsäkringen¹⁵ minskar möjligheten till bra matchning på arbetsmarknaden.

Inför 2015 års kongressrapport tog LO ett helhetsgrepp kring utmaningarna på svensk arbetsmarknad med ett ambitiöst sysselsättningsprojekt. I projektets underlagsrapporter utreds bland annat hur bostadsbristen i starka arbetsmarknadsregioner påverkat produktionen negativt,¹⁶ att politiskt fokus i alltför hög grad legat på arbetskraftsutbudet snarare än på efterfrågan¹⁷ samt möjligheterna att modifiera den svenska modellen för att passa dagens arbetsmarknad. Ett flertal underlagsrapporter resulterade i kongressrapporten *Vägen till full sysselsättning och rättvisare löner* (2016) som omfattar många förslag till lösningar, på olika politikområden, för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten.

Fackföreningsrörelsens insatser gällande "den stora integrationspolitiken" utgör en stor del av deras arbete. Då

¹² "Hög kvalitet viktigare än fler högskoleplatser". *Göteborgs-Posten* (maj 2015)

¹³ *Ny kunskap för nya jobb*, German Bender (2015)

¹⁴ *De arbetslösas tappade köpkraft*, Lena Orpana och Mats Essemyr, TCO (2014).

¹⁵ *35 förslag för en bättre sjukförsäkring*, Åsa Forsell, TCO (2013)

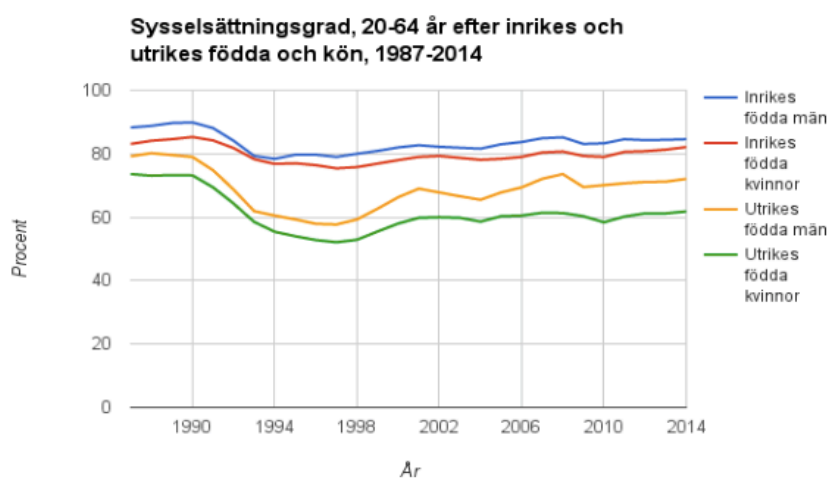
¹⁶ *Bostadsbrist och arbetsmarknad – hur får vi en bostadsmarknad i balans?* Johan Hall, LO (2014)

¹⁷ *Vilja, få och förmå. Synpunkter på en sysselsättningspolitik byggd på ekonomiska incitament*, Åsa-Pia Järliden Bergström, Lars Ernsäter, Anna-Kirsti Löfgren, LO (2014)

centralorganisationerna och förbunden representerar olika arbetstagargrupper och delar av arbetsmarknaden ligger inte alltid tyngdpunkten på samma frågor. Men gemensamt är att de alla fokuserar sina lösningar på att långsiktigt säkra matchning, kompetens och trygghet på arbetsmarknaden.

Den lilla integrationspolitiken

Även om nyanländas möjligheter på arbetsmarknaden till stor del beror på den stora integrationspolitiken, är riktade insatser för att stärka nyanländas ställning på arbetsmarknaden viktiga. Migrationseffekter såsom nytt språk, brist på nätverk och diskriminering är faktorer som påverkar sysselsättningsgraden.

Källa: Grundtabeller AKU, 1987-2014

För att överbrygga sådana migrationseffekter krävs specifika insatser för att främja nyanländas deltagande på arbetsmarknaden. Sådana insatser kan benämnas "den lilla integrationspolitiken".

Att etableringsinsatserna har stor potential att effektiviseras betydligt beskrev exempelvis Riksrevisionen i en granskning av etablerings- och integrationsinsatser som publicerades 2015.¹⁸ Riksrevisionen lyfte bland annat fram att bättre samverkan och tydligare ansvarsfördelning mellan myndigheter och kommuner krävs. De framhävde även att Arbetsförmedlingen borde utforma ett mer individanpassat och kvalitativt serviceutbud för att tillvarata individens kompetens och rusta denne för etablering på arbetsmarknaden.

¹⁸ Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva? Riksrevisionen (2015)

FACKLIGA FÖRSLAG OCH LÖSNINGAR

Fackförbunden kan arbetsmarknaden – vägarna dit, förhållandena på arbetsplatser och kravprofiler för yrkeskårer. Inom ramen för integrationspolitiken är det också här fackföreningsrörelsen har särskilt stor kunskap att bidra med. Med det sagt är det inte på alla områden av arbetsmarknaden som fackförbunden har mandat att driva igenom förändring. Det åligger inte dem att vare sig arbetsförmedla eller anställa. Däremot bör fackförbundens expertis användas för vägledning i dessa frågor.

Det som emellertid ligger i förbundens uppdrag är att tillgodose medlemmarnas, det vill säga arbetstagarnas, intressen. Det gäller även nya eller kommande medlemmars intressen. Här har fackförbunden en viktig funktion att fylla för nyanlända.

Det fackliga arbetet gällande integrationspolitiken är en kombination av opinionsbildning och praktiska åtgärder från förbundens sida. I och med förbundens olika målgrupper, lägger de också tyngdpunkt på olika funktioner av integrationspolitiken. Detta vittnar just om att nyanlända är en heterogen grupp och lösningarna på integrationsutmaningen utgörs av många pusselbitar och skraddarsydda lösningar snarare än en åtgärd som är lika för alla.

Något som samtliga centralorganisationer lyfter är att förmedlingen av arbete skulle kunna effektiviseras.

Gör Arbetsförmedlingen mer effektiv

Något som samtliga centralorganisationer lyfter är att förmedlingen av arbete skulle kunna effektiviseras. Här har de fackliga centralorganisationerna en mängd konkreta förslag. I LO-rapporten *I skuggan av hög arbetslöshet – om flykting- och anhöriginvandrares arbetsmarknadsetablering* (2015) beskriver utredaren Ulrika Vedin hur föreställningar om nyanlända riskerar att prägla arbetsförmedlares syn och därmed etableringsinsatser på ett ofördelaktigt sätt. Hon menar bland annat att en kunskapssatsning krävs för att motverka diskriminering bland arbetsgivare och arbetsförmedlare om matchningen ska kunna utgå från individens kompetens. Vedin skriver också att nyanländas arbetslivserfarenhet och utbildning bör kartläggas redan under asyltiden. Möjligheten att påbörja svenskundervisning innan beslut om uppehållstillstånd har tagits bör också erbjudas.¹⁹

¹⁹ *I skuggan av hög arbetslöshet – om flykting- och anhöriginvandrares arbetsmarknadsetablering*, s. 90, Ulrika Vedin (2015)

Saco har föreslagit en omorganisering av Arbetsförmedlingen med syftet att göra det möjligt för handläggare att specialisera sig på olika delar av arbetsmarknaden för att förbättra servicen gentemot arbetssökande.²⁰ Saco vill också att en kartläggning av nyanländas utbildningsbakgrund ska göras direkt vid asylansökan. I likhet med Saco har också TCO föreslagit såväl kartläggning av nyanländas kompetens innan uppehållstillstånd har beviljats som en typ av arbetsdelning inom Arbetsförmedlingen, för att vissa arbetsförmedlare ska kunna specialisera sig på nyanlända arbetssökande.²¹

I *Reflektioner från trepartssamtal* (2015) beskriver Akademikerförbundet SSR att omställningsorganisationerna* har visat sig mycket framgångsrika när det gäller att ta arbetssökande vidare mot nästa relevanta jobb. Omställningsorganisationerna utför de tjänster som erbjuds genom omställningsavtal. Avtalet tecknas mellan arbetsgivare och fackförbund.²² SSR konstaterar att omställningsorganisationen Omställningsfonden har kapacitet för fler omställningar än den i dagsläget hanterar. Därför har SSR föreslagit att bredda omställningsfondens uppdrag till att inte bara omfatta personer som befinner sig mellan jobb, utan även personer som står inför ett inträde på arbetsmarknaden, och då särskilt nyanlända akademiker. Vidare har SSR även föreslagit att lägga en tillfällig "omställningsorganisation" nära de befintliga och använda deras arbetsmodell för nyanlända akademiker.

Saco menar att det måste bli enklare för nyanlända själva att söka upp information om vilka rättigheter de har, hur arbetsmarknaden fungerar och potentiella arbetsgivare. Saco lanserade därför 2011 plattformen saco.se/omstart. Saco menar att myndigheters information gentemot nyanlända är alltför oöverskådlig och svårtillgänglig. De efterfrågar därför en central plattform från vilken de nyanlända kan söka efter den information de letar efter.²³

Informationen görs än mer svårtillgänglig av frånvaro av internetuppkoppling. Anna-Karin Wall, utredare på Unionen, berättar att när en representant från Unionen besökte ett flertal asylboenden uppdagades det att många saknar wifi – något som är

²⁰ *Så kortar vi vägen till svensk arbetsmarknad*, s. 6, Josefin Edström, Saco (2013),

²¹ "Rätt jobb viktigare än ett jobb", Eva Nordmark (mars 2015)

* Omställningsorganisationer coachar och rustar arbetstagare som blivit uppsagda på vägen mot nästa jobb. Organisationerna betalar även ut ett visst ekonomiskt stöd utöver arbetslöshetsförsäkringen.

²² Omställningsavtal. Det extra stödet mellan jobb, Ann-Sofi Sjöberg och Gunilla Mild Nygren, TCO (2015)

²³ "Invandrade akademiker är viktiga för Sverige", Saco

oerhört problematiskt då många förläggningar ligger långt ifrån närmsta tätort. Därför menar Wall att Migrationsverkets planer på att inkludera fri internetuppkoppling som krav vid upphandling av förläggningar är mycket viktigt. Utöver att detta förenklar för de boende att hålla kontakt med släkt och vänner, ser Unionen det som en möjlighet att utveckla fler tekniska innovationer för svenskundervisning, kartläggning av yrkeskunskaper och för asylsökande att komma i kontakt med arbetsmarknaden (intervju 10 februari 2016).

Slopa 24-månadersgränsen för etableringsinsatser

Försöken att begränsa etableringstiden till två år, som var tanken med alliansregeringens etableringsreform, har kommit att innebära att långsiktiga åtgärder från Arbetsförmedlingen eftersatts för kortsiktiga.

Riksrevisionen konstaterade redan i 2014 års granskning av nyanländas etablering att "[...] Det finns en risk för att etableringsuppdragets utformning kan leda till att såväl arbetsförmedlare som de nyanlända själva tenderar att då planen närmar sig sitt slut välja kortsiktiga lösningar framför vad som är långsiktigt hållbart på svensk arbetsmarknad."²⁴ Den ekonomiska osäkerheten som följer av att etableringsersättning endast garanteras under etableringsperioden om två år spelar in, enligt Riksrevisionen. Programdeltagare väljer ofta att avbryta studier eller annan långsiktig planering för att söka arbete som kräver lägre kvalifikationer. I 2015 års granskning utvecklar Riksrevisionen samma resonemang. "Den tvååriga etableringsperioden är för många [...] alldeles för kort för att både lära sig svenska och fullgöra en utbildning som kan öka chanserna till arbete".

Vedin beskriver också att få nyanlända har etablerat sig i arbete eller högre studier vid etableringsplanens slut på grund av 24-månadersgränsen. Denna bör därför slopas (2015;107). Även Saco ser 24-månadersgränsen som problematisk och tycker att etableringstiden med statligt stöd bör förlängas.²⁵

²⁴ *Nyanländ i Sverige – effektiva insatser för ett snabbt mottagande?*, s. 70, Riksrevisionen (2014)

²⁵ *Så kortar vi vägen till svensk arbetsmarknad – Sacos förslag för jobb och integration*, Josefin Edström Saco (2013)

Etableringsreformen

Den 1 december 2010 trädde lagen om etableringsinsatser i kraft. I och med den nya lagen övertog Arbetsförmedlingen det samordnande ansvaret för nyanlända från kommunerna. Kommunerna ansvarar dock fortfarande för insatser som ligger under kommunal regi, såsom SFI, Komvux och samhällsorientering.

Etableringsplanen: Efter att den nyanlände beviljats uppehållstillstånd ska hen ha ett etableringssamtal med Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen ska därefter utforma en etableringsplan. Etableringsplanen ska innehålla aktiviteter på heltid (alltså motsvarande 40 timmar per vecka) under högst 24 månader. Etableringsplanen ska innehålla svenska för invandrare, samhällsorientering, arbetsförberedande aktiviteter och/eller arbetsmarknadspolitiska program. *Arbetsförberedande aktiviteter* består framför allt av stöd och vägledning i arbetssökande, olika typer av rehabilitering samt sociala aktiviteter inför arbete. *Arbetsmarknadspolitiska program* består bland annat av arbetspraktik, praktisk kompetensutveckling, stöd till start av näringsverksamhet, projekt och yrkeskompetensbedömning. Under tiden för etableringsplanen erbjuds den nyanlände etableringsersättning à 308 kr/dag vid deltagande på heltid.

Etableringslotsen: En del (som upphörde att gälla 2016-01-01) av etableringsreformen var etableringslotsar. Den nyanlände hade rätt att välja lots, vars uppdrag var att vara ett professionellt stöd under den nyanländes etablering.

Källa: arbetsförmedlingen.se, migrationsinfo.se, notisum.se

Snabba på valideringen

Från flera håll i fackföreningsrörelsen trycker man på vikten av tidig kartläggning av utbildningsbakgrund och kompetens. För att effektivisera validering krävs att en kartläggning sker i ett tidigare skede. Om detta skrev bland annat representanter för Saco och Jusek i *Altinget* i december 2015.²⁶ "Ta reda på utbildningsbakgrund direkt vid asylansökan. I dag pågår ett projekt där Arbetsförmedlingen kartlägger nyanländas kompetens efter asylbeslut men innan kommunplacering. Det är bra men då har redan lång tid gått till spillo. Om Migrationsverket registrerar utbildningsbakgrund och yrkeserfarenhet när individerna söker asyl kan bättre insatser göras redan under asyltiden".

I rapporten *Sänkta lägstalöner – ett sidospår i etableringsfrågan* (2016) betonar Ulrika Vedin vikten av att erbjuda nyanlända med kortare utbildningsbakgrund en sammanhållen utbildning för att uppnå gymnasiekompetens. Inte minst inom utbildningsriktningar på gymnasienivå som det kommer råda brist på, såsom vård och omsorg, industri och fordon, el och energiteknik och så vidare. För nyanlända som har gymnasiekompetens bör denna tidigt valideras med möjlighet till vidareutbildning eller komplettering på gymnasienivå.

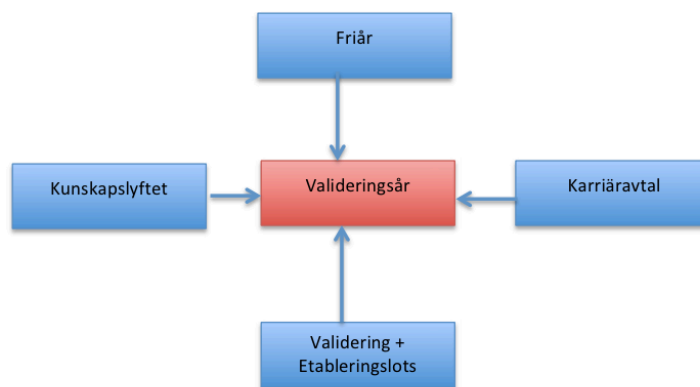
Att validera nyanländas kunskaper tidigare är väldigt viktigt. Men utrikes födda som kommit hit tidigare och har en anställning som de är överkvalificerade för måste också erbjudas möjligheten

²⁶ "Akademikerfack: Snabb etablering kräver smartare metoder", Göran Arrius och Sofia Larsen, *Altinget debatt* (december 2015)

att få sina kunskaper validerade, menar Ursula Berge, samhällspolitisk chef på Akademikerförbundet SSR.

Rörligheten på arbetsmarknaden är låg. Nyanlända akademiker som tar ett jobb som inte matchar deras kompetens möter svårigheter att avancera till ett jobb som motsvarar deras kvalifikationer.²⁷ En av anledningarna till detta är enligt Josefin Edström, utredare i migration och integration hos Saco, att dörrarna mellan ett jobb och rätt jobb är stängda. Arbetsbelastningen för handläggare på Arbetsförmedlingen är redan alltför stor. Den som kommer in på ett av förmedlingens kontor och säger att den har ett jobb men skulle vilja ha ett nytt kan knappast förvänta sig särskilt mycket stöd och vägledning. Detta drabbar utlandsfödda akademiker extra hårt, då de uppskattas ha åtta gånger högre risk att ha ett okvalificerat arbete, jämfört med en svenskfödd akademiker.²⁸ Ett sätt att förbättra rörligheten skulle kunna vara det valideringsår som föreslagits av Akademikerförbundet SSR.

Skiss av tankemodellen:

Valideringsåret innebär att en utlandsfödd individ som har "fel" jobb skulle få möjlighet att under 3–12 månader upplåta sin tjänst till någon som är arbetslös. Under valideringsperioden skulle individens utbildningsbakgrund kartläggas, utbildningen kompletteras samt individen erbjudas praktik för att få en fot in i rätt bransch. På detta sätt skapas en flexibel lösning för att i efterhand "rätta till" matchningen för utlandsfödda som har ett arbete som de är överkvalificerade för.

²⁷ *Ett jobb eller rätt jobb?*, TCO (2013)

²⁸ *Valideringsår rapport*, Akademikerförbundet SSR (2013)

Erbjud tidigare och bättre svenskundervisning

Något som flera fackförbund och centralorganisationer lyfter är att tidigare svenskundervisning ska kunna ske parallellt med andra insatser. Saco efterfrågar även yrkesinriktad svenskundervisning för akademiker. Med tanke på den brist som råder på SFI-lärare föreslår de att fjärrundervisning bör användas för att tillgängliggöra undervisningen för fler.²⁹ Vidare tog Lärarnas Riksförbund i höstas initiativet till "Lärare hjälper" där bland annat pensionerade lärare och lärarstudenter volontärarbetar med svenskundervisning på flyktingförläggningar.³⁰

Sacoförbundet Jusek började redan 2010 att i egen regi bedriva svenskundervisning, speciellt anpassad för sina medlemsgrupper, för att erbjuda utlandsfödda akademiker yrkesspecifik och effektiv utbildning i svenska.³¹

Avbrotten från SFI är många, vilket är problematiskt när svenskkunskaper visat sig vara en viktig faktor för inträde på arbetsmarknaden, speciellt för kortutbildade.³² Ulrika Vedin menar att SFI måste utformas för att kompensera för klasskillnader likväl som språkligt avstånd för att fler ska kunna uppnå godkänd D-kurs, som är intentionen med SFI. Vidare ställer sig LO bakom att ett studerandevillkor införs i arbetslöshetsförsäkringen. Det skulle innebära att fullgjord SFI, gymnasie- och eftergymnasial utbildning kvalificerar individen till grundbeloppet i arbetslöshetsförsäkringen.³³

Breda nyanländas nätverk

I fackföreningsrörelsens uppdrag ligger att stärka banden mellan arbetstagare. Att utforma plattformar och modeller för nätverkande är därmed konstant ett pågående arbete. Många förbund vidareutvecklar nu dessa verktyg och anpassar dem för att underlätta nätverkande mellan nyanlända och anställda.

Då nätverkandet i detta fall handlar om att stärka banden mellan nyanlända svenskar som vill ha ett arbete och individer som redan är etablerade på arbetsmarknaden, har mentorskapsprogram kommit att bli en vanlig modell. Sacoförbundet Jusek lanserade ett

Något som flera fackförbund och centralorganisationer lyfter är att tidigare svenskundervisning ska kunna ske parallellt med andra insatser.

²⁹ "En snabbare etablering kräver smartare metoder", Göran Arrius och Sofia Larsen, Saco debatt (december 2015).

³⁰ "Lärare hjälper nyanlända", Lärarnas Riksförbund (januari 2016)

³¹ Arbetsmarknadsläget för invandrade akademiker, s. 14, Jusek

³² I skuggan av hög arbetslöshet – om asyl- och anhöriginvandrares arbetsmarknadsetablering, s. 110, Ulrika Vedin (2015)

³³ I skuggan av hög arbetslöshet – om asyl- och anhöriginvandrares arbetsmarknadsetablering, s. 112, Ulrika Vedin (2015)

redan 2010. Fördelen med mentorskap är inte bara att nyanlända får en kontakt, utan även att mentorn erbjuder ett internationellt perspektiv på sin yrkesroll och en fördjupad förståelse för hur dennes bransch fungerar i fler sammanhang.³⁴ Under 2015 följde Sveriges ingenjörer i Juseks spår och lanserade ett motsvarande program som sjösattes i mars 2016.³⁵ Samma år började även Saco samarbeta med Botkyrka kommun för att utveckla programmen, vilka har visat sig vara väldigt framgångsrika för att stärka nyanländas nätverk.³⁶

TCO-förbundet Unionen har även de inlett ett samarbete gällande mentorskap med Farmaceuter utan Gränser, som under hösten 2015 tog fram programmet Farmaceutkompis. Unionen är dessutom i processen att utarbeta en modell för att koppla ihop nyanlända med förtroendevalda från förbundet på olika arbetsplatser. Tanken är att använda den svenska modellen för att förebygga diskriminering och öppna upp relevanta nätverk för nyanlända. De förtroendevalda kommer fungera som en "facklig kompis" för den nyanlända, informera om arbetsrätt och villkor samt agera länk till den arbetsplats där den förtroendevalda arbetar. Unionen Stockholm, som har varit med och utvecklat modellen, kommer vara testpiloter för projektet. Är projektet lyckat planerar Unionen att utvidga det till andra delar av landet.³⁷

Växla till snabbare spår

Något som samtliga centralorganisationer och förbund lyfter är en effektivare validering av tidigare utbildning och meriter, tidigare svenskutbildning och utökade nätverk i relevant bransch för att underlätta matchningen mellan arbetsgivare och nyanlända. Detta har också fått genomslag i snabbspåren, som tar fasta på just effektiv matchning.

På regeringens hemsida beskrivs syftet med snabbspåren: "Regeringen vill att nyanlända personer i Sverige snabbt ska komma ut på en arbetsplats som är relevant för individens utbildning, erfarenheter och intresse. Samtidigt råder det brist på arbetskraft i många branscher, de får nu hjälp med kompetensförsörjningen genom att Arbetsförmedlingen och branscherna tillsammans skapar snabbspår för att underlätta för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden." Fokus för

³⁴ "Bli mentor åt en invandrad akademiker", Jusek

³⁵ "Bli ingenjörsmentor för en nyanländ ingenjör", Sveriges Ingenjörer (december 2015)

³⁶ *Nu vågar jag prata*, s. 26 utvärderingsrapport av David Gunnarsson (2015)

³⁷ Mejlintervju Viola Zabeti, Unionen

snabbspåren är därmed inte bara *ett* jobb – utan *rätt* jobb och riktar sig framför allt till individer som har utbildning och/eller yrkeserfarenhet inom bristyrken.

Snabbspår

Snabbspår handlar om att hitta snabbare vägar in på arbetsmarknaden för nyanlända som har utbildning och yrkeserfarenhet som efterfrågas på svensk arbetsmarknad. Snabbspåren tas fram i trepartssamtal, med arbetsmarknadens parter, regeringen och berörda myndigheter. Ett snabbspår innebär ofta att fler insatser görs parallellt, till exempel att en nyanländ får en kombination av yrkessvenska, praktik och validering och att ha yrkesvalideringstester på andra språk än svenska samt erbjuda kompletteringsutbildningar.

Beståndsdelar:

- Svenskutbildning inleds redan i asylboenden.
- Tidig bedömning av nyanländas erfarenhet, kompetens och motivation.
- Validering och bedömning av utbildning och yrkeskompetens efter branschvisa krav.
- Yrkes- och utbildningsvägledning.
- Matchning till snabbspår och arbete.
- Svenskutbildning relevant för yrkesområdet.
- Kompletterande utbildningsinsatser vid behov.
- Utbildning i språk/kompletterande kurser kombineras med praktik eller arbete.
- Språkstöd, handledare och mentorer på arbetsplatserna.

källa: arbetsförmedlingen.se, regeringen.se

Det första snabbspåret som lanserades gällde kockar. Modellen utvecklades av arbetsgivarorganisationen Visita och Hotell- och restaurangfacket tillsammans med Arbetsförmedlingen. Snabbspår för nyanlända lärare har nu även lanserats. I april påbörjade de första nyanlända lärarna snabbspåret vid Stockholms universitet.³⁸ Snabbspår för 21 legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården står även klara och kommer sättas i gång under våren 2016.

Inom ramen för snabbspåren är flera förbund involverade i förhandlingar i olika branscher, se bilaga 1.

³⁸ "Snabbspår för nyanlända lärare presenterat", Stockholms universitet (2016)

Premiera handledarskap

Den främsta resursen som finns i förbunden är medlemmarna. De kommer i många fall att ha en viktig roll vid implementering av snabbspåren, i form av framför allt handledarskap och att introducera nyanlända för fackföreningsrörelsen.

Det kan finnas en utmaning i att skapa utrymme för handledarskap på arbetsplatser där arbetsbelastningen är ansträngande. Men även här har förbund som exempelvis SSR och Kommunal konkreta och bra förslag för hur handledarskapet kan utformas så att det blir en möjlighet för såväl handledarna som adepterna.

Akademikerförbundet SSR har föreslagit att handledarskap för nyanlända ska meriteras vid internrekryteringar. Detta kan även fungera som ett antidiskrimineringsarbete, menar Ursula Berge, samhällspolitisk chef hos SSR. I och med att introduktionen till arbetsplatser sker parallellt med svenskundervisningen menar hon att personer som har fler språkkvalifikationer utöver svenska och engelska kommer vara speciellt eftertraktade som handledare. Individer som har andra språkkvalifikationer kan troligen även vara utlandsfödda och själva ha invandrat till Sverige. Den grupp som blir mest eftertraktad som handledare sammanfaller sannolikt med den grupp som även är strukturellt missgynnad på arbetsmarknaden. Genom att meritera handledarskap för karriärutveckling skapas incitament för att bryta detta mönster, och på så sätt kan även handledarskapet fungera om en antidiskrimineringsstrategi.

Även inom Kommunal ses handledarskapet inom ramen för snabbspåren som en möjlighet för medlemmarna. Många undersköterskor har lång arbetslivserfarenhet och en gedigen utbildning i ryggen, men arbetet är ofta tungt. Handledarskapet blir ett sätt att förvalta den kompetens och kvalitet som finns och variera arbetsuppgifterna för arbetstagarna³⁹. På så sätt kan även handledarskapet styrka professionen, vilket har varit en viktig prioritering för Kommunal vid utformningen av snabbspåren – att värna om undersköterskornas roll och profession.⁴⁰

Utveckla subventionerade anställningar

För nyanlända som upplever att vägen till en kompletterad utbildning för mer kvalificerade arbeten är för lång måste en annan väg till arbetsmarknaden erbjudas. Men det behöver inte vara en

³⁹ Telefonintervju med Peter Hammarin

⁴⁰ Telefonintervju Peter Hammarin

väg som präglas av dåliga villkor och lägre löner. TCO beskriver i rapporten *Välkommen in* från februari 2016 att "Sveriges övergripande strategi aldrig kan vara att skapa stora sektorer med lågkvalificerade arbeten". Men att på rätt sätt med särskilda insatser stimulera tillkomsten av mindre kvalificerade arbeten kan enligt TCO vara motiverat.⁴¹

TCO föreslår därför att ett slags "Rut-på-jobbet" och beredskapsjobb införs. På många arbetsplatser finns det uppgifter som inte utförs, eller som utförs av personal som är anställda för att utföra mer kvalificerade uppgifter. Genom subventionerade anställningar skulle dessa arbetsuppgifter kunna utföras av nyanlända med lägre kvalifikationer, menar TCO. Även inom offentlig sektor finns arbetsuppgifter som inte utförs och som skulle kunna fungera som en sorts beredskapsjobb i kombination med SFI.

TCO-förbundet ST ligger i framkant vad det gäller kartläggning av den här typen av arbetsuppgifter. De har redan börjat samla in information från sina medlemmar om arbetsuppgifter som inte utförs för att utreda hur många jobb detta skulle kunna innebära.⁴²

För att underlätta för arbetsgivare att anställa finns i dag redan nystartsjobb och instegsjobb. Nystartsjobb innebär att arbetsgivaren har rätt till en subvention motsvarande dubbla arbetsgivaravgiften. Instegsjobb innebär en subvention motsvarande 80 procent av den anställdes lön, men högst 800 kr/dag, där anställning ska kombineras med SFI eller yrkessvenska.⁴³ Men enligt TCO:s rapport har det visat sig att administrationen av nystartsjobb är onödigt krånglig för arbetsgivarna. TCO konstaterar också att det ofta är svårt att kombinera SFI med en anställning. De menar därför att administrationen av nystartsjobben måste förenklas och fördelningen mellan anställning och SFI när det gäller instegsjobben måste bli flexiblare. Takbeloppet för instegsjobb bör också höjas för att stå sig bättre i konkurrens med andra anställningsstöd.

Ulrika Vedin framhåller också subventionerade anställningar i form av anställningsstöd eller särskilt

För att underlätta för arbetsgivare att anställa finns i dag redan nystartsjobb och instegsjobb.

⁴¹ *Välkommen in! Sju förslag för en bättre etablering*, s. 6, Samuel Engblom och Åsa Odin Ekman, Tjänstemännens centralorganisation (2016)

⁴² "Finns det jobb på din arbetsplats som inte blir gjort? Mejla oss i så fall", ST-bloggen av Marie Martinsson (februari 2016)

⁴³ *Välkommen in! Sju förslag för en bättre etablering*, s. 8, Samuel Engblom och Åsa Odin Ekman, Tjänstemännens centralorganisation (2016)

skapade jobb, liknande de tidigare plusjobben*.⁴⁴

Yrkesintroduktionsavtal kan ses som ytterligare en form av subventionerad anställning, men det har hittills bara omfattat unga. Avtalet innebär att arbete kombineras med utbildning eller handledning. På så sätt kan arbetsgivare själva säkra att den kompetens som behövs på arbetsplatsen finns. Höstens migrationsöverenskommelse innebär att yrkesintroduktionsavtalen ska utvidgas för att kunna omfatta även nyanlända.⁴⁵ Utvidgas målgruppen kan det bli aktuellt för de LO-förbund som tecknat avtal om yrkesintroduktion att med sina motparter se över målgrupperna i avtalen. Migrationsöverenskommelsen säger även att stöd till yrkesintroduktionsanställning ska kunna ges till arbetsgivare som inte har kollektivavtal. Det, menar däremot LO, är oförenligt med modellen med yrkesintroduktionsavtal som förutsätter att parterna gemensamt ansvarar för utformande och kontroll.⁴⁶

Underlätta etablering genom permanenta uppehållstillstånd

I oktober slöts en migrationsöverenskommelse mellan regeringen och Allianspartierna M, KD, C och L. Överenskommelsen handlade bland annat om att införa tillfälliga uppehållstillstånd för vissa skyddsbehövande, och försvåra möjligheten till familjeåterförening. Den 24 november presenterade regeringen "åtgärder för att skapa andrum för svenskt flyktingmottagande" (se faktaruta). Åtgärdsförslagen håller när detta skrivs på att förvandlas till lag. Ett utkast till lagrådsremiss skickades ut den 11 februari. Lagrådsremissen möttes av hård kritik, inte minst från de fackliga organisationerna.

Den 17 december 2015 kommenterade representanter från Unionen på Unionen Opinion den nya politiken genom att hänvisa till Ralf Schwarzer, professor i psykologi, som konstaterat att oro är den primära orsaken till försvagad förmåga att prestera. Artikelförfattarna formulerar i sin slutsats att "Den oro tillfälliga uppehållstillstånd leder till hos individen riskerar att försämra

⁴⁴ *Sänkta lägstalöner – ett sidospår i etableringsfrågan*, Vedin, Ulrika s. 16 (2016)

* Plusjobben infördes av Socialdemokraterna 2006 och avskaffades av Alliansen 2007. Plusjobben gällde då individer som varit arbetssökande vid Arbetsförmedlingen i minst två år. Individen kunde få anställning i en offentligt finansierad verksamhet som med en lönesubvention på 100 %, eller upp till 1000 kr per dag.

⁴⁵ "Insatser med anledning av flyktingkrisen", Regeringen (2015)

⁴⁶ Intervju med Linda Grape, LO

Förslag till ny flyktingpolitik

Den 24 november presenterade regeringen "åtgärder för att skapa andrum för svenskt flyktingmottagande". Åtgärderna innebär att delar av svenska utlänningslagen under tre år "anpassas till minikrav enligt internationella konventioner och EU-rätten."

Detta innebär bland annat att alla skyddsbehövande utom kvotflyktingar föreslås få tidsbegränsade uppehållstillstånd: treåriga tillstånd för flyktingar (ca en tredjedel av dem som beviljas skydd i Sverige) och ettåriga tillstånd för alternativt skyddsbehövande. Även vid förlängning av uppehållstillståndet ska bara ett tidsbegränsat tillstånd beviljas.

Regeringen föreslår också att det ska vara möjligt att beviljas permanent uppehållstillstånd när det första tillfälliga uppehållstillståndet löpt ut om man kan "uppvisa en taxerad inkomst på en nivå som det går att försörja sig på". Ett permanent uppehållstillstånd ger rätt till familjeåterförening enligt EU-rätten.

Rätten till anhöriginvandring begränsas kraftigt. Flyktingar får återförenas med sin kärnfamilj, men om de inte kan lämna in en komplett ansökan inom tre månader måste de uppfylla ett försörjningskrav som innebär att flyktingen måste kunna försörja sig själv och hela sin familj. Alternativt skyddsbehövande föreslås inte få någon rätt till familjeåterförening alls.

dennes prestationsförmåga, och därmed även personens möjlighet att bidra med sin fulla kompetens till det svenska arbetslivet".

De insatser som görs för att förbättra etableringen på arbetsmarknaden försvåras därmed direkt genom tillfälliga uppehållstillstånd. Därtill kan dessa även förväntas skapa osäkerhet hos arbetsgivare och minska incitamenten för långsiktiga insatser såsom utbildning.

TCO skrev den 10 december i *Svenska Dagbladet* "Att arbete kan kvalificera för uppehållstillstånd är i grunden bra. Kombinationen korta tillfälliga uppehållstillstånd och rätt till permanent uppehållstillstånd om man har ett arbete som man kan försörja sig på kommer dock att skapa väldigt starka incitament att hitta ett arbete". Detta kan förstås som att två system, med olika grunder för uppehållstillstånd, sammanförs. Människor som kommer till Sverige i behov av skydd har rätt att söka asyl, varpå individens asylskäl prövas. Detta är alltså ett system genom vilket en individ kan beviljas uppehållstillstånd. Den som däremot kommer till Sverige för att arbeta måste kunna visa ett arbetserbjudande från en arbetsgivare i Sverige. Anställningen ska omfattas av kollektivavtalsenliga villkor och lönen ska uppgå till 13 000 kr innan skatt. Detta är ett annat system genom vilket en individ kan beviljas uppehållstillstånd. Migrationsöverenskommelsen innebär

När långsiktiga åtgärder underordnas vilket jobb som helst blir förutsättningarna för en bra arbetsmarknadsmässig matchning avsevärt sämre.

dock att rätten till skydd villkoras genom arbete – tillfälligt uppehållstillstånd blir permanenta, och möjligheten att ta hit anhöriga gäller endast om du har ett arbete med kollektivavtalsenlig lön och kan försörja dina anhöriga. Den som flyr till Sverige och har asylskäl får alltså ett avsevärt bättre skydd om denne finner en anställning. På så sätt förs de två systemen samman. Liksom Flyktinggruppernas riksråd uttryckte i

remissvaret till lagförslaget om begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige "anställningsbarhet – inte skyddsbehov – kommer avgöra vem som får permanent uppehållstillstånd".⁴⁷

Ur ett arbetsmarknadsperspektiv blir det problematiskt då incitamenten för nyanlända att ta ett okvalificerat jobb stärks. För den som söker en fristad i Sverige, men inte får ett fullgott skydd utan arbete, kommer ett jobb – vilket som helst – vara bättre än att invänta validering, komplettera en utbildning eller praktisera på en relevant arbetsplats. När långsiktiga åtgärder underordnas vilket jobb som helst blir förutsättningarna för en bra arbetsmarknadsmässig matchning avsevärt sämre. Detta lyfte exempelvis Samuel Engblom, samhällspolitisk chef på TCO, i en debattartikel i SvD i december 2015.⁴⁸ I remissyttranden till *Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige* har flera fackförbund och centralorganisationer påpekat hur denna effekt skulle kunna mildras. TCO⁴⁹ och SSR⁵⁰ föreslår exempelvis att bland annat deltagande i snabbspåren bör kvalificera till permanent uppehållstillstånd.

Vidare innebär de tillfälliga uppehållstillståndens utformning att utbildningsinsatser som sträcker sig längre än uppehållstillståndet inte går att genomföra. Här menar TCO i rapporten *Välkommen in* från februari 2016, att Arbetsförmedlingen skulle kunna få i uppdrag

⁴⁷ Yttrande från Flyktinggruppernas riksråd, FARR, avseende regeringens remiss "Utkast till lagrådsremiss: Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige" (2016)

⁴⁸ Samuel Engblom. "Villkor för uppehållstillstånd skapar nya problem". SvD (december 2015)

⁴⁹ Remissvar utkast till lagrådsremiss om Begränsningar av möjligheterna att få uppehållstillstånd i Sverige, Åsa Odin Ekman, TCO (2016)

⁵⁰ Remissvar: Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, Akademikerförbundet SSR (2016)

att planera och genomföra etableringsinsatser utan att ta hänsyn till uppehållstillståndets längd.⁵¹

Ursula Berge på SSR påminner om att tillfälliga uppehållstillstånd kommer att ha mycket negativa konsekvenser för nyanlända som vill studera på högskola i Sverige. I och med att permanent uppehållstillstånd krävs för att vara studiemedelsberättigad, blir det omöjligt för nyanlända med tillfälliga uppehållstillstånd att finansiera sina studier.

Ulrika Vedin på LO menar också att när asylrätten villkoras genom arbete görs rätten till skydd till en klassfråga. Individer med starkare resurser kommer få det enklare att hitta ett arbete och redan utsatta grupper blir än mer utsatta.

Tillfälliga uppehållstillstånd kan alltså spå på undanträngningseffekter, det vill säga att personer med lägre kvalifikationer "trängs undan" på arbetsmarknaden av personer med högre kvalifikationer. Inom fackföreningsrörelsen finns det en enighet om att tillfälliga uppehållstillstånd, som de är utformade i dagsläget, försämrar matchningen och försvårar etableringen. Humankapital kan då förväntas gå förlorat – helt i onödan.

ORGANISERA ENGAGEMANGET!

Förespråkarna för sänkta lägstalöner upprepar argumenten för dessa som om det vore en mirakelmetod för allt. Problemet är bara att det inte stämmer.

För att uppnå hög sysselsättning finns det olika vägar att gå. André Sapir, professor i ekonomi, visar i rapporten *Globalisation and the Reform of European Social Models* (2005) att den skandinaviska välfärds- och arbetsmarknadsmodellen som kännetecknas av hög jämlikhet, liksom den anglosaxiska som präglas av låg jämlikhet, har visat goda resultat vad det gäller att uppnå hög sysselsättning. Denna slutsats når också OECD i *Boosting Job and Incomes Policy Lessons from Reassessing the OECD Jobs Strategy* (2006) men betonar att modellen måste vara konsekvent för att fungera. Lägre löner och sämre villkor är delar av den anglosaxiska modellen. Att addera inslag av detta till den skandinaviska kan därför, mot bakgrund av OECD:s slutsats, inte förväntas vara särskilt framgångsrikt.

Förespråkarna för sänkta lägstalöner visar dessutom inget som helst intresse för det engagemang som uppvisas bland fackföreningarnas medlemmar. Efter att jag har talat med

⁵¹ *Välkommen in! Sju förslag för en bättre etablering*, s. 10, Samuel Engblom och Åsa Odin Ekman, TCO (2016)

representanter från ett brett spektrum av fackföreningsrörelsen och tagit del av ändlösa exempel på lokala initiativ från medlemmar, framstår lönesänkarnas argument om lägre lägstalöner som det enda sättet att sänka trösklarna på som en skymf. Många arbetar nämligen redan för fullt med att skapa fler vägar till arbetsmarknaden. Jurister och lärare stöttar upp svenskundervisningen på sin fritid, undersköterskor ser fram emot att få handleda nya kollegor och mentorer ordnar själva praktikplatser åt sina adepter. Detta otroliga engagemang visar att det finns andra och bättre sätt att sänka trösklarna på än att sänka lönerna.

Snabbspåren är ett steg i rätt riktning för att ta vara på och organisera det engagemang och den kunskap som finns i fackföreningsrörelsen vad gäller att underlätta nyanländas arbetsmarknadsetablering. Flera av de jag har intervjuat menar att snabbspåren är föredömliga för hur vägar till arbete och arbetsmarknadspolitiken kan utvecklas generellt, och hoppas att detta blir startskottet för ännu fler initiativ. Det finns en enighet i fackföreningsrörelsen kring att de tillfälliga uppehållstillstånden riskerar att undergräva både snabbspåren och andra initiativ för att främja nyanländas integration.

Centralorganisationerna, fackförbunden och deras medlemmar är och har varit högst aktiva i att utreda och föreslå förbättringar på det integrationspolitiska området. I sitt arbete fokuserar de på olika målgrupper, men delar en generell samsyn kring vilka åtgärder som krävs och vilka värden som bör värnas vid utformningen av integrationspolitiken. Medlemmar i hela fackföreningsrörelsen engagerar sig i att bidra med sina insikter i arbetslivets formella och informella strukturer och att dela med sig av sin kompetens till blivande kollegor.

Att sänka löner är långt ifrån det enda sättet att öppna upp arbetsmarknaden på. Fackföreningarnas integrationspolitiska arbete som denna rapport tar upp visar snarare på att det finns mer hållbara, långsiktiga och solidariska vägar att tillgå för att öppna upp arbetsmarknaden för nya svenskar. Dessa vägar leder på sikt till en starkare ekonomisk utveckling, en tryggare arbetsmarknad och ett mer jämlikt samhälle.

REFERENSER

Skriftliga källor

- Akademikerförbundet SSR. 2015. *Reflektioner runt trepartssamtal om nyanländas etablering på arbetsmarknaden*. https://akademssr.se/sites/default/files/files/reflektioner_runt_trepartssamtal_om_nyanlandav2.pdf
- Akademikerförbundet SSR. 2013. Valideringsår rapport.
- **Andersson, Anette, Jagrén, Lars, Tai Christensen, Peter.** 2015. "Styrkor och problem i migrationsöverenskommelsen". Unionen Opinion [Blogg]. 17 december. <http://unionenopinion.se/arbetsmarknad/styrkor-och-problem-i-migrationsoverenskommelsen/> (5 april 2016).
- Arbetsförmedlingen. 2015. "Allt fler akademiker till Sverige". 5 maj. <http://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Pressrum/Pressmeddelanden/Pressmeddelandeartiklar/Riket/2015-05-05-Allt-fler-akademiker-till-Sverige.html/> (7 april 2016)
- Arbetsmarknadsdepartementet. 2015. "Snabbspår – snabbare etablering av nyanlända". 23 november. <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/nyanlandas-etablering/snabbspar---snabbare-etablering-av-nyanlanda/> (5 april 2016).
- Arbetsmarknadspolitiska rådet. 2016. *Arbetsmarknadsekonomisk rapport. Dags för större lönespridning?*
- Arbetsmarknadsstyrelsen. 2007. Definitioner inom AMV:s statistik. Historik över ett urval av våra begrepp. AMS Statistikenhet. http://www.arbetsformedlingen.se/download/18.5673ff2e11fd0ca559b8000351905/1401114598827/uin07_1a.pdf
- **Arrius, Göran, Larsen, Sofia.** 2015. "Akademikerfack: Snabb etablering kräver smartare metoder". *Altinget debatt*. 17 december. <http://www.altinget.se/arbetsmarknad/artikel/akademikerfack-en-snabbare-etablering-kraver-smartare-metoder> (5 april 2016).
- **Arrius, Göran, Regnér, Håkan, Simonsen, Linda.** 2015. "Hög kvalitet viktigare än fler högskoleplatser". *Göteborgs-Posten*. 12 maj. <http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.2711572-hog-kvalitet-viktigare-an-fler-hogskoleplatser> (5 april 2016).
- **Bender, German.** 2015. *Ny kunskap för nya jobb –*

Eftergymnasialt utbildningsutbud för yrkesverksamma.
Tjänstemännens centralorganisation.

<http://tco.se/Aktuellt/Publikationer/rapport-2015/Ny-kunskap-for-nya-jobb---Eftergymnasialt-utbildningsutbud-for-yrkesverksamma/>

- **Berge, Ursula.** 2015. *Öppna systemen – När 3 000 proffs får säga sitt om migration.* Stockholm: Akademikerförbundet SSR.
https://akademssr.se/sites/default/files/files/nar_3000_far_saga_sitt_1.pdf
- **Cingano, Federico.** 2014. *Trends in Income Inequality and its Impact on Economic Growth.* OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No 163. OECD Publishing.
<http://dx.doi.org/10.1787/5jxrjncwxv6j-en>
- **Edström, Josefin.** 2013. *Så kortar vi vägen till svensk arbetsmarknad – Sacos förslag för jobb och integration.* Stockholm: Sveriges akademikers centralorganisation.
<http://www.saco.se/globalassets/saco/dokument/rapporter/2013-sa-kortar-vi-vagen-till-svensk-arbetsmarknad.pdf>
- **Edström, Josefin.** 2015. *Vad kostar en akademiker. En jämförelse av utbildningskostnaden för en svenskutbildad och en invandrad akademiker.* Sveriges akademikers centralorganisation.
<http://www.saco.se/globalassets/saco/dokument/rapporter/2015-vad-kostar-en-akademiker.pdf>
- **Engblom, Samuel.** 2015. "Villkor för uppehållstillstånd skapar nya problem". *SvD*. 10 december.
<http://www.svd.se/villkor-for-uppehallstillstand-skapar-nya-problem/om/naringsliv:debatt> (5 april 2016).
- **Engblom, Samuel, Ekman Odin, Åsa.** 2016. *Välkommen in! Sju förslag för en bättre etablering.* Tjänstemännens centralorganisation.
<http://www.tco.se/globalassets/rapporter/2016/valkommen-in.pdf>
- Flyktinggruppernas riksråd. 2016. Yttrande om begränsningar av uppehållstillstånd. 10 mars.
<http://www.farr.se/sv/om-farr/remissvar/1278-yttrande-om-begransningar-av-uppehallstillstand>
- **Forsell, Åsa.** 2013. *35 förslag för en bättre sjukförsäkring.* Tjänstemännens centralorganisation.
http://www.tco.se/globalassets/1213-35-forslag-for-en-battre-sjukforsakring_w_1-0.pdf
- **Gunnarsson, David.** 2015. *Nu vågar jag prata.* Utvärderingsrapport.
- **Hall, Johan.** 2014. *Bostadsbrist och arbetsmarknad – hur vi får en*

bostadsmarknad i balans? Landsorganisationen Sverige.
http://www.lo.se/start/lo_fakta/bostadsbrist_och_arbetsmarknad

- Institutet för tillväxtpolitiska studier. 2008. *Näringslivets tillstånd 2008. Tjänsteparadox skapar tillväxt*.
<https://www.tillvaxtanalys.se/download/18.4258ed2314e1fb3261236892/1435231263179/det-vaxande-tjanstesamhallet-praglas-av-materiell-konsumtion-08.pdf>
- **Jalali, Shadé, Lindberg, Per.** 2016. *Ett anständigt liv*. Arena idé.
<http://www.arenaide.se/files/2016/01/EttAnst%C3%A4ndigtLiv2.pdf>
- **Jonsson, Claes-Mikael, Lindberg, Ingemar.** 2014. *Modellen som klev ut genom ett fönster – om globaliseringen och den svenska modellens framtid*. Landsorganisationen i Sverige.
[https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_modellen_som_klev_ut_pdf/\\$File/Modellen_som_klev_ut.pdf](https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_modellen_som_klev_ut_pdf/$File/Modellen_som_klev_ut.pdf)
- Jusek. u.å. *Arbetsmarknadsläget för invandrade akademiker*.
https://www.jusek.se/Documents/PDF/rapporter_remissier/T0209_Invandrade_akademiker_rapport;4.pdf
- Jusek. u.å. "Bli mentor åt en invandrad akademiker".
[https://www.jusek.se/Sa-jobbar-vi/Mangfald/Karriar-pa-lika-villkor/Bli-mentor-at-en-invandrad-akademiker/\(5 april 2016\)](https://www.jusek.se/Sa-jobbar-vi/Mangfald/Karriar-pa-lika-villkor/Bli-mentor-at-en-invandrad-akademiker/(5%20april%202016)).
- **Järliden Bergström, Åsa-Pia, Ernsäter, Lars, Löfgren, Anna-Kirsti.** 2014. *Vilja, få och förmå. Synpunkter på en sysselsättningspolitik byggd på ekonomiska incitament*. Landsorganisationen Sverige.
[http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_vilja_fa_och_forma_pdf/\\$File/Vilja_fa_och_forma.pdf](http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_vilja_fa_och_forma_pdf/$File/Vilja_fa_och_forma.pdf)
- **Kjöllner, Hanne.** 2016. "Bidrag är heller inte gratis". DN. 26 februari. <http://www.dn.se/ledare/signerat/hanne-kjoller-bidrag-ar-heller-inte-gratis/> (5 april 2016).
- Landsorganisationen i Sverige. 2016. *Vägen till full sysselsättning och rättvisare löner*.
http://www.lo.se/start/om_oss/kongress/kongress_2016/kongressrapporten_vagen_till_full_sysselsattning_och_rattvisare_loner
- **Larsson, Jennie K.** 2015. *Integrationen och arbetets marknad. Hur jämställdhet, arbete och annat "svenskt" görs av arbetsförmedlare och privata aktörer*. Stockholm: Bokförlaget Atlas.
- **Lindqvist, Linus.** 2007. *Uppföljning av plusjobb*. IFAU-Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering.
<http://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2007/r07-14.pdf>

- Lärarnas Riksförbund. 2016. "Lärare hjälper nyanlända".
<http://www.lr.se/opinionpaverkan/nyheter/nyheteryrkesverksammedlem/lararehjalpernyanlanda.5.2b541e3015174613e8a975b5.html> (5 april 2016).
- **Löwengrip, Isabella.** 2015. "SJ drar in tåg". Blondinbella [Blogg]. 22 december.
<http://www.blondinbella.se/2015/12/sj-drar-in-tag/> (5 april 2016).
- **Martinsson, Marie.** 2016. "Finns det jobb på din arbetsplats som inte blir gjort? Mejla oss i så fall". *ST-bloggen* [Blogg]. 10 februari.
<http://stbloggen.se/finns-det-jobb-pa-din-arbetsplats-som-inte-blir-gjort-mejla-oss-i-sa-fall/> (5 april 2016).
- **Nordmark, Eva.** 2015. "Rätt jobb viktigare än ett jobb". Tjänstemännens centralorganisation. 17 mars.
<http://www.tco.se/Aktuellt/Debatt/2015/Ratt-jobb-viktigare-an-ett-jobb> (5 april 2016).
- **Nordmark, Eva.** 2016. "Rut-på-jobbet kan få nyanlända i jobb". Tjänstemännens centralorganisation. 24 februari.
<http://www.tco.se/Aktuellt/Debatt/2016/rut-pa-jobbet-kan-fa-nyanlanda-i-jobb/> (5 april 2016).
- OECD. 2006. *Boosting Jobs and Incomes. Policy Lessons from Reassessing the OECD Jobs Strategy*.
<https://www.oecd.org/els/emp/36889821.pdf>
- **Odin, Åsa.** 2016. Remissvar utkast till lagrådsremiss om Begränsningar av möjligheterna att få uppehållstillstånd i Sverige. Tjänstemännens centralorganisation. 10 mars.
<http://www.tco.se/Aktuellt/Remisser1/2016/remissvar-om-begransningar-av-mojligheterna-att-fa-uppehallstillstand-i-sverige/>
- **Orpana, Lena, Essemyr Mats.** 2014. *De arbetslösas tappade köpkraft*. Tjänstemännens centralorganisation.
http://www.tco.se/globalassets/2013-2014_genrebilder_nyheter/0414-urholkad-kopkraft_w_1.1.pdf
- Regeringen. 2015. "Regeringen föreslår åtgärder för att skapa andrum för svenskt flyktingmottagande". 24 november.
<http://www.regeringen.se/artiklar/2015/11/regeringen-foreslar-atgarder-for-att-skapa-andrum-for-svenskt-flyktingmottagande/> (5 april 2016).
- Regeringen. 2015. "Insatser med anledning av flyktingkrisen". 23 oktober.
<http://www.regeringen.se/contentassets/6519e46a9780457f8f90e64aefed1b04/overenskommelsen-insatser-med-anledning->

av-flyktingkrisen.pdf/ (8 april 2016)

- **Regnér, Håkan, Simonsen, Linda.** 2015. *Högskolans kvalitet och studenternas framtida inkomster*. Sveriges akademikers centralorganisation.
<http://www.saco.se/globalassets/saco/dokument/rapporter/2015-hogskolans-kvalitet-och-studenternas-framtida-inkomster.pdf>
- Riksrevisionen. 2015. *Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva?* Granskningsrapport 2015:17.
http://www.riksrevisionen.se/PageFiles/22578/RiR2015-17_Etabl%20%20integration_Anpassad.pdf
- Riksrevisionen. 2014. *Nyanländ i Sverige – Effektiva insatser för ett snabbt mottagande?* Granskningsrapport 2014:15.
http://www.riksrevisionen.se/PageFiles/20288/RiR_2014_15_Flyktingmottagande_anpassad.pdf
- **Sapir, André.** 2005. *Globalisation and the Reform of European Social Models*. Bruegel.
http://bruegel.org/wp-content/uploads/imported/publications/pc_sept2005_socialmod.pdf
- **Schröder, Lena.** 2013. *Ett jobb eller rätt jobb? Invandrare akademikers chanser i Sverige*. Tjänstemännens centralorganisation. Granskningsrapport: 2013:11.
http://www.tco.se/globalassets/2013-2014_genrebilder_nyheter/1113-ett-jobb-eller-ratt-jobb_w_1.1.pdf
- **Scocco, Sandro, Andersson, Fredrik.** 2015. *900 miljarder skäl att uppskatta invandring*. Arena idé.
<http://www.arenaide.se/files/2015/07/900miljarder1.pdf>
- **Sjöberg, Ann-Sofi, Mild Nygren, Gunilla.** 2015. *Omställningsavtal. Det extra stödet mellan jobb*. Tjänstemännens centralorganisation.
<http://tco.se/Aktuellt/Publikationer/rapport-2015/Omstallningsavtal---Det-extra-stodet-mellan-jobb/>
- Statistiska centralbyrån. 2014. "Utbildningsgrupper inom vilka det väntas bli störst brist på utbildade 2035". 12 november.
http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Utbildning-och-forskning/Analyser-och-prognoser-om-utbildning-och-arbetsmarknad/Trender-och-prognoser-om-utbildning-och-arbetsmarknad/Aktuell-Pong/9948/379779/ (7 april 2016)
- Stockholms universitet. 2016. "Snabbspår för nyanlända lärare presenterat". 26 februari.

- <http://www.su.se/lararutbildningar/samverkan/snabbspår-för-nyanlända-lärare-presenterat-1.270060/> (7 april 2016)
- Sveriges akademikers centralorganisation. 2015. "En snabbare etablering kräver smartare metoder".
<http://www.saco.se/nyheter--debatt/aktuellt-fran-saco/debatt/en-snabbare-etablering-kraver-smartare-metoder> (5 april 2016).
 - Sveriges akademikers centralorganisation. u.å. "Invandrade akademiker är viktiga för Sverige".
<http://www.saco.se/vara-fragor/integration/> (5 april 2016).
 - Sveriges Ingenjörer. 2015. "Bli ingenjörsmentor för en nyanländ ingenjör". 17 december.
<http://www.sverigesingenjorer.se/Aktuellt-och-press/Nyhetsarkiv/Nyhet/Bli-ingenjorsmentor-for-en-nyanland-ingenjor-/> (5 april 2016).
 - **Vedin, Ulrika.** 2015. *I skuggan av hög arbetslöshet – om flykting- och anhöriginvandrades arbetsmarknadsetablering*. Stockholm: Landsorganisationen i Sverige.
[http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_etablering_i_skuggan_av_hog_arbetsloshet_pdf/\\$File/Etablering_i_skuggan_av_hog_arbetsloshet.pdf](http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_etablering_i_skuggan_av_hog_arbetsloshet_pdf/$File/Etablering_i_skuggan_av_hog_arbetsloshet.pdf)
 - **Vedin, Ulrika.** 2016. *Sveriges jämställdhetsbarometer 2016. Tid, makt och pengar. Tema: Lön*. Landsorganisationen i Sverige.
[https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_sveriges_jamstalldhetsbarometer_2016_pdf/\\$File/Sveriges_jamstalldhetsbarometer_2016.pdf](https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_sveriges_jamstalldhetsbarometer_2016_pdf/$File/Sveriges_jamstalldhetsbarometer_2016.pdf)
 - **Vedin, Ulrika.** 2016. *Sänkta lagstälöner – ett sidospår i etableringsfrågan*. Landsorganisationen i Sverige.
[https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_sankta_lagstaloner_ett_sidospar_pdf/\\$File/Sankta_lagstaloner_ett_sidospar.pdf](https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_sankta_lagstaloner_ett_sidospar_pdf/$File/Sankta_lagstaloner_ett_sidospar.pdf)
 - **Zettergren, Göran.** 2015. *Flawed Role Model? The Economic Performance of Germany and Sweden*. Tjänstemännens centralorganisation.
http://tco.se/globalassets/rapporter/2015/flawed_role_modell.pdf
 - **Zettergren, Göran.** 2015. "Därför ska vi inte kopiera den tyska modellen". Tjänstemännens centralorganisation. 7 december.
<http://www.tco.se/Aktuellt/Debatt/2015/darfor-ska-vi-inte-kopiera-den-tyska-modellen/>

Intervjuade personer

Berge, Ursula, Akademikerförbundet SSR

Edström, Josefin Sveriges akademikers centralorganisation

Grape, Linda, Landsorganisationen i Sverige

Hammarin, Peter, Svenska Kommunalarbetsareförbundet

Karlsson, Per Sveriges akademikers centralorganisation

Lindblom, Josepha Svenska Kommunalarbetsareförbundet

Odeberg, Elinor, Svenska Kommunalarbetsareförbundet

Odin Ekman, Åsa, Tjänstemännens centralorganisation

Pedersen, Patrik, Unionen

Sandgren Massih, Sofia Sveriges akademikers centralorganisation

Vedin, Ulrika, Landsorganisationen i Sverige

Wall, Anna-Karin, Unionen

Zabeti, Viola, Unionen

BILAGA 1

Lanserade snabbspår

Bransch och yrken	Fackförbund	Arbetsgivar- organisation
<u>Hotell- och restaurang</u> Kockar	Hotell och Restaurang Facket	Visita
<u>De 21 legitimationsyrkena inom hälso- och sjukvården med fokus på</u> Apotekare Läkare Sjuksköterskor Tandläkare	Sveriges Läkareförbund, Vårdförbundet, Sveriges Farmaceuter, Sveriges Psykologförbund, Sveriges Arbetssterapeuter, Tjänstetandläkarna, Fysioterapeuterna, Akademikerförbundet SSR, Unionen	Sveriges Kommuner och Landsting: SKL, Vårdföretagarna, Sveriges Apoteksörening
Lärare och förskollärare	Läraryrket, Lärarnas Riksförbund	Sveriges Kommuner och Landsting: SKL, Almega
<u>Transportbranschen</u> Lastbilsförare	Transportarbetarförbundet	Transportföretagen

<u>Livsmedelsbranschen</u> Styckare och slaktare	Livsmedelsarbetarförbundet	Livsmedelsföretagen
<u>Byggbranschen</u> Byggingenjörer Projektledare inom bygg Chefer	Ledarna, Unionen, Sveriges ingenjörer	Sveriges Byggindustrier

Snabbspår som är på gång

Bransch och yrken	Fackförbund	Arbetsgivarorganisation
Målare	Svenska Målareförbundet	Måleriföretagen
Tolkar		
<u>Vård och omsorg</u> Undersköterskor Vårdbiträden	Kommunal	Sveriges Kommuner och Landsting: SKL, Almega, Pacta
<u>Industribranschen – ingenjörer</u> Ingenjörer CNC-operatörer Tekniker Maskinoperatörer	IF Metall, Unionen, Sveriges ingenjörer	Teknikföretagen, Industriarbetsgivarna, IKEM – Innovations- och kemiindustrierna
<u>Industri – yrkesarbetare</u>	Unionen, Sveriges ingenjörer	Teknikföretagen, Industriarbetsgivarna, IKEM – Innovations- och kemiindustrierna
<u>Fastighetsbranschen</u> Fastighetstekniker Fastighetsskötare Fastighetsvård Fastighetsingenjörer Drifttekniker Installations- och servicetekniker	Fastighetsanställdas Förbund, Sveriges ingenjörer, Unionen	Fastigo, Arbetsgivarföreningen KFO, Almega, Fastighetsarbetsgivarna
<u>Trävarubranschen och grafiska företag</u> Maskin-operatörer CNC-operatörer	Unionen, GS-facket	Trä- och Möbelföretagen, Skogs- och Lantarbetsgivareförbundet, Grafiska Företagens Förbund

Distributionselektriker, ingenjörer, projektledare	Ledarna, Seko, Svenska Elektrikerförbundet, Sveriges ingenjörer, Unionen	EnergiFöretagens Arbetsgivareförening EFA, Elektriska Installatörsorganisationen EIO, KFS, Svensk Energi
<u>Skog och lantbruk</u> Agronomer Maskinförare, Skogsarbetare	Kommunal, GS-facket	Skogs- och Lantarbetsgivareförbundet
Socionomer	Akademikerförbundet SSR, Vision, Fackförbundet ST	Sveriges Kommuner och Landsting: SKL, Arbetsgivarföreningen KFO
Samhällsvetare	Akademikerförbundet SSR, Vision, Fackförbundet ST, Jusek, Seko	Arbetsgivarverket

TIDIGARE RAPPORTER

I SERIEN NY TID

Rapporterna finns tillgängliga för nedladdning från

<http://www.arenaide.se/rapporter/>

Rapport 28, *Søren Krarup – konservatismens tredje våg*, av Per Wirtén, september 2015

Rapport 27, *Tyskar och "utlänningar"*, av Uno Westerlund, april 2015

Rapport 26, *Sätt riksdagen i karantän – en rapport om svängdörren mellan politik och påverkansindustri*, av Daniel Mathisen, maj 2015

Rapport 25, *Cuba the Growing Signs of Inequality*

– The Consequences of an Economy of Scarcity and Reforms, av

Katrin Hansing & Uwe Optenhögel, april 2015

Rapport 24, *Gör din plikt – kräv din rätt! – En utredning om medborgartjänst*, av Mats Wingborg, april 2015

Rapport 22, *Ett marinblått Frankrike? – En analys av den Nationella frontens maktambitioner*, av Tomas Lindbom, april 2014

Rapport 21, *Taksim är överallt*, av Alexandra Franzén, februari 2014

Rapport 20, *Sino-japansk lek med historisk eld*, av Börje Ljunggren, januari 2014

Rapport 19, *The Swedish Model – conflict or consensus?*, av Håkan A Bengtsson, oktober 2013

Rapport 18, *Vi har aldrig vært kulturradikale. Georg Brandes og kulturradikalismen*, av Håvard Friis Nilsen, maj 2013

Rapport 17, *Pengar till politikerna och risken för korruption*, av Sverker Lindström, april 2013

Rapport 16, *Wii the people – Partier, rörelser, infrastruktur och presidentvalskampanjen 2012*, av Matt Browne, översatt av Eric Sundström, december 2012

Rapport 15, *Vinst och den offentliga tjänstemarknaden – En rättslig analys*, av Ardalan Shekarabi, oktober 2012

Rapport 14, *Cuba – In Search of an "Orderly Transition"*, av Uwe Optenhögel och Florian Pronold, september 2012

Rapport 13, *Efter Europas svältkur – En ny ekonomisk debatt?*, av Katrine Kielos, juni 2012

Rapport 12, *Ecological Industrial Policy as a Key Element of a Sustainable Economy in Europe*, av Matthias Machnig, april 2012

Rapport 11, *Finanskapitalets makt och fackets möjligheter*, av

Arena Ma..., 2015-4-13 08:50

Formaterat: Engelska (USA)

Arena Ma..., 2015-4-13 08:50

Formaterat: Engelska (USA)

Arena Ma..., 2015-4-13 08:50

Formaterat: Engelska (USA)

Arena Ma..., 2015-4-13 08:50

Formaterat: Typsnitt:Kursiv, Engelska (USA)

Arena Ma..., 2015-4-13 08:50

Formaterat: Typsnitt:Kursiv, Engelska (USA)

Arena Ma..., 2015-4-13 08:50

Formaterat: Engelska (USA)

Ingemar Lindberg och Magnus Ryner, mars 2012
Rapport 10, *Myten om Järnlady – Bilden av Margaret Thatchers ekonomiska politik*, av Katrine Kielos, februari 2012
Rapport 9, *Creating a Sustainable Solidaristic Society: A Manual*, av Bo Rothstein, november 2011
Rapport 8, *Från Tel Aviv till Teheran – Arbetarrörelsen i Mellanöstern*, av Alexandra Franzén, september 2011
Rapport 7, *Strategier för en global fackföreningsrörelse*, av Mats Wingborg, september 2011
Rapport 6, *Latinamerika, vänstern, framtiden*, av Magnus Linton, januari 2011
Rapport 5, *Det civila samhället mellan stat och marknad*, av Håkan Arvidsson, december 2010
Rapport 4, *Nästa vänster – efter den nationella klasskompromissens tid*, av Ingemar Lindberg, oktober 2010
Rapport 3, *Det populistiska laboratoriet. Nederländerna inför valet*, av Per Wirtén, juni 2010
Rapport 2, *What's left? Fransk vänster efter förnyelsen som aldrig kom*, av Wojtek Kalinowski, mars 2010
Rapport 1, *En radikal och progressiv stadspolitik – en provisorisk utopi*, av Johannes Åsberg, mars 2010

arenaidé